

Wyrok z dnia 17 grudnia 1997 r.

I PKN 437/97

1. Samo tylko stwierdzenie, że liczba przydzielonych nauczycielom godzin lekcyjnych przekracza pensum dydaktyczne nie przesądza o możliwości dalszego zatrudnienia nauczyciela w szkole po zmianach organizacyjnych określonych w art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 3, poz. 19 ze zm.).

2. W ocenie możliwości dalszego zatrudnienia nauczyciela, po wprowadzeniu zmian organizacyjnych określonych w art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela należy uwzględnić, poza przydzieloną nauczycielom liczbą godzin lekcyjnych, także inne okoliczności, w tym zwłaszcza kwalifikacje zawodowe nauczyciela.

Przewodniczący SSN: Józef Iwulski, Sędziowie SN: Walerian Sanetra.
Barbara Wagner (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 17 grudnia 1997 r. sprawy z powództwa Zbigniewa S. przeciwko Szkole Podstawowej w S. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 16 stycznia 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację, nie obciążając powoda kosztami postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Zbigniew S. wnosił o przywrócenie do pracy w Szkole Podstawowej w S., twierdząc, że podana przyczyna wypowiedzenia mu stosunku pracy była nieprawdziwa. Pomimo bowiem reorganizacji w szkole filialnej w M., gdzie był zatrudniony, ogólna liczba godzin ponadwymiarowych w szkołach macierzystej w S. i filialnej w B., bez wliczenia lekcji wychowania fizycznego, przekraczała pensum przewidziane dla pełnego etatu nauczycielskiego.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa twierdząc, że powód nie ma kwalifikacji koniecznych do nauczania przedmiotów, w których występują „nadgodziny”, a zwłaszcza matematyki oraz nauczania przedszkolnego i początkowego.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Płocku wyrokiem z dnia 30 września 1996 r., [...], przywrócił Zbigniewa S. do pracy w Szkole Podstawowej w S. - Szkole Filialnej w M., zasądzając od strony pozwanej na jego rzecz kwotę 492,45 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy. Sąd ustalił, że powód był zatrudniony od 1 września 1989 r. na podstawie mianowania w Szkole Podstawowej w S. - Szkole Filialnej w M., ucząc kilku przedmiotów, głównie matematyki. W roku szkolnym 1995/1996 uczył uzupełniająco w Ł. Wobec zmniejszenia się liczby dzieci objętych obowiązkiem szkolnym, w roku szkolnym 1996/ 1997 szkołę w M. zreorganizowano w ten sposób, że ograniczono ilość oddziałów. Zmianie uległy w związku z tym przydziały zajęć lekcyjnych. W dniu 28 maja 1996 r. strona pozwana wypowiedziała powodowi stosunek pracy. Pomimo stwierdzenia na zebraniu Zarządu Oddziału ZNP w S. z dyrektorami zainteresowanych szkół możliwości dalszego zatrudniania powoda, strona pozwana podtrzymała wypowiedzenie. W szkole filialnej w M. nastąpiły wprawdzie zmiany organizacyjne, ale liczba godzin lekcyjnych uległa zmianie w ten sposób, że zmniejszyła się z 82 do 78, przy przydziale 6 godzin ponadwymiarowych. Ponadwymiarowe godziny lekcyjne zaplanowano także w pozostałych szkołach - łącznie w ilości 29 - rozdzielając je pomiędzy zatrudnionych nauczycieli. Przeprowadzone zmiany organizacyjne uzasadniały rozwiązanie stosunku pracy z jednym nauczycielem. Zbigniew S. jest posiadaczem gospodarstwa rolnego o powierzchni 4 ha i prowadzi sklep spożywczy w W.S. W konkluzji Sąd stwierdził, że „wprawdzie stanowisko pozwanej, przy jednoczesnym przyznaniu istnienia godzin ponadwymiarowych i dodatkowych było uzasadnione niemożliwością utworzenia etatu z tychże godzin, jednakże niemożliwość ta nie została w żaden sposób przez pozwanego umotywowana, zaś w ocenie Sądu nie istnieją jej obiektywne racjonalne przesłanki „.

Strona pozwana zaskarżyła ten wyrok apelacją i podnosząc zarzuty naruszenia prawa materialnego wskutek błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania art. 20 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 3, poz. 19 ze zm.) oraz sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału, wniosła o jego zmianę i oddalenie powództwa. Wywodziła, że przejście nau-

czyciela z filii do szkoły macierzystej „odbywa się na takich samych zasadach jak jego przyjęcie do zupełnie innej szkoły”. Powód mając wyższe wykształcenie zawodowe inżyniera rolnika mógłby uczyć biologii i chemii, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 października 1991 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczyciela oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia (Dz.U. Nr 98, poz. 433 ze zm.). W szkole w S. jest 18 godzin biologii, której uczy mgr biologii ze specjalnością nauczycielską oraz 8 godzin chemii, którego to przedmiotu uczy mgr inż. rolnik z przygotowaniem pedagogicznym. W szkole w M., wobec zlikwidowania klasy VII i VIII, nie naucza się chemii, a biologia, w klasach IV - VI, prowadzona jest w wymiarze 4 godzin. Zbigniew S. był jedynym nauczycielem, który nie ukończył studiów nauczycielskich.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 16 stycznia 1997 r., [...], zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił. W ocenie Sądu, z prawidłowo przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd Rejonowy wyciągnął błędne wnioski. Oceniając możliwość dalszego zatrudniania powoda Sąd I instancji nie wziął pod uwagę kwalifikacji Zbigniewa S. Ewentualna liczba godzin ponadwymiarowych przyznanych powodowi, zgodnie z kwalifikacjami, byłaby niższa od ustawowego pensum dydaktycznego. Sąd II instancji zwrócił uwagę, że rozwiązanie stosunku pracy na podstawie art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela nie wymaga wypowiedzenia i konsultacji zamiaru jego dokonania z zakładową organizacją związkową. Pozwany zastosował więc wobec powoda korzystniejszy od ustawowego wariant rozwiązania stosunku pracy.

Zbigniew S. zaskarżył powyższy wyrok kasacją wskazując jako jej podstawę naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 20 oraz błędną wykładnię art. 18 w związku z art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. W uzasadnieniu skargi twierdził, że liczba godzin ponadwymiarowych w Szkole Podstawowej w S. i jej filiach w M. oraz B. umożliwiła utworzenie pełnego etatu. Pozwany nie wykorzystał jednak możliwości wynikających z art. 19 ust. 1 lub 22 Karty Nauczyciela. Zdaniem skarżącego, przy „łączeniu” godzin lekcyjnych w kilku szkołach nie obowiązują wymogi kwalifikacyjne przewidziane dla mianowania nauczyciela. Powołując się na powyższe Zbigniew S. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i odda-

lenie apelacji Szkoły Podstawowej w S. oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na kasację strona pozwana wniosła o jej oddalenie. Podniosła, że ponadwymiarowe godziny lekcyjne są efektem zasady, iż określony przedmiot w poszczególnych klasach prowadzi jeden, ten sam nauczyciel. Powód nie mógł nauczać wychowania fizycznego, gdyż, jak wynika ze świadectwa maturalnego, z przedmiotu tego był zwolniony.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje :

Zgodnie z treścią art. 20 Karty Nauczyciela rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem może nastąpić w razie całkowitej lub częściowej likwidacji szkoły, a także wówczas, gdy wskutek zmian organizacyjnych polegających na zmniejszeniu liczby oddziałów i zmian planu nauczania bądź zwiększenia obowiązkowego wymiaru zajęć dalsze jego zatrudnianie w pełnym wymiarze zajęć nie jest możliwe.

Sądy obu instancji ustaliły, że w Szkole Podstawowej w M., gdzie powód był zatrudniony, nastąpiła likwidacja klas VII i VIII. Zaprzestanie w związku z tym nauczania niektórych przedmiotów (chemia) i ograniczenie innych spowodowały konieczność zmiany planu nauczania. Faktów tych strony nie kwestionowały. Istotną dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy stała się w tej sytuacji okoliczność, czy pomimo opisanych zmian organizacyjnych możliwe było dalsze zatrudnianie Zbigniewa S. Realizacja programu nauczania w Szkole Podstawowej w M. odbywała się w ramach ogólnej liczby 72 godzin lekcyjnych, w tym 6 godzin nadliczbowych. W szkołach - macierzystej w S. oraz filialnej w B., liczba godzin ponadwymiarowych wyniosła odpowiednio 12 i 11. Skarżący wywodził możliwość dalszego zatrudnienia właśnie z faktu, że łączna liczba godzin ponadwymiarowych przekracza wymiar jednego pełnego etatu nauczycielskiego. Sąd Najwyższy nie podziela tego rozumowania. Zsumowanie liczby godzin ponadwymiarowych nie wystarcza do ustalenia możliwości zatrudniania nauczyciela. Ocena taka musi bowiem uwzględniać prawidłową realizację programu nauczania. W tym kontekście należy zgodzić się z twierdzeniem strony pozwanej, że ze względu na prawidłowy przebieg procesu edukacyjnego, nie jest właściwe i pożądane dzielenie nauczania tego samego przedmiotu w jednym

oddziale między kilku nauczycieli. Była to jedna z przyczyn przydzielenia nauczycielom zatrudnionym w szkole w S. i jej szkołach filialnych godzin przekraczających tygodniowe pensum dydaktyczne. Przy ocenie możliwości dalszego zatrudniania nauczyciela muszą być brane pod uwagę, co oczywiste, kwalifikacje nauczyciela do nauczania przedmiotów, w których występuje przekroczenie ustawowego pensum. Wynika to jednoznacznie choćby z ogólnych zasad mianowania nauczycieli (art. 10 ust. 2 pkt 5 Karty Nauczyciela). Zbigniew S. nie ma kwalifikacji zawodowych do nauczania przedmiotów innych niż biologia i chemia. Zapotrzebowanie na nauczyciela o tego rodzaju profilu wykształcenia nie sięga w szkołach podstawowych w M., S. i B. pełnego tygodniowego pensum dydaktycznego. W konkretnej sprawie nie można zasadnie podważyć wyboru powoda do zwolnienia. Spośród nauczycieli zatrudnionych w szkole w M. on właśnie nie miał kierunkowego wykształcenia pedagogicznego. Wprawdzie chemii naucza w Szkole Podstawowej w S. także inżynier rolnik, jednak nie tej placówki dotyczą zmiany organizacyjne. W tym stanie faktycznym art. 20 Karty Nauczyciela został zastosowany przez Sąd II instancji prawidłowo.

Sąd nie naruszył także art. 18 w związku z art. 10 ust. 2 Karty Nauczyciela. Przeniesienie stanowi zmianę treści stosunku pracy, którego podstawą jest mianowanie, polegającą na stałej zmianie stanowiska pracy lub miejsca jej wykonywania. W rozpoznawanej sprawie prawidłowo przepis ten w ogóle nie był przez Sąd zastosowany.

Zarzut niewykorzystania przez stronę pozwaną możliwości dalszego zatrudnienia powoda na podstawie art. 19 lub (i) art. 22 Karty Nauczyciela jest nieuzasadniony. Art. 22 Karty przewiduje możliwość zatrudnienia nauczyciela w innej szkole w celu uzupełnienia obowiązującego wymiaru zajęć dydaktycznych (wychowawczych) w wymiarze nie przekraczającym połowy pensum dydaktycznego. Wynika stąd, że co najmniej połowa wymiaru czasu pracy powinna przypadać na placówkę, w której nastąpiło mianowanie. W Szkole Podstawowej w M. dla powoda pozostawało do przydziału najwyżej 6 godzin lekcyjnych. Zatem przydzielając Zbigniewowi S. brakujące do pełnego pensum dydaktycznego 12 godzin w innej szkole (lub szkołach) strona pozwana naruszyłaby powołany przepis. Brak też podstaw do zastosowania w sprawie art. 19 Karty Nauczyciela. Przesłanką jego zastosowania jest konieczność zapewnienia szkole obsady stanowisk nauczycieli z

kwalifikacjami odpowiadającymi potrzebom programowym szkoły. Taka sytuacja nie zaistniała.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy, stosownie do treści art. 393¹² KPC, orzekł jak w sentencji.

=====